

**MINISTRY OF HIGHER EDUCATION,
SCIENCE AND INNOVATIONS OF THE
REPUBLIC OF UZBEKISTAN**

BUKHARA STATE UNIVERSITY

**“ISSUES AND CHALLENGES OF MODERN
LINGUISTICS IN NEW UZBEKISTAN:
LINGUOCULTUROLOGICAL,
PRAGMALINGUISTIC,
NEUROPSYCHOLINGUISTIC AND
LINGUOFOLKLORISTIC APPROACHES”**

**INTERNATIONAL SCIENTIFIC &
THEORETICAL CONFERENCE**

**Google
Scholar**

**RESEARCHBIB
ACADEMIC RESOURCE INDEX**

PKP|INDEX

BUKHARA -2024

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA’LIM,
FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

BUXORO DAVLAT UNIVERSITETI

**“YANGI O‘ZBEKISTON TILSHUNOSLIGIDA
LINGVOKULTUROLOGIYA, PRAGMALINGVISTIKA,
NEYROPSIXOLINGVISTIKA VA LINGVOFOLKLORISTIKA
SOHALARINING DOLZARB MUAMMOLARI”**

(Filologiya fanlari doktori, professor R.R. Bobokalonov tavalludining 65 yilligiga bag‘ishlanadi)

**XALQARO ILMIY-NAZARIY ANJUMAN
MATERIALLAR TO‘PLAMI**

©Buxoro davlat universiteti
©Fransuz filologiyasi kafedrası

Buxoro-2024

UO'K 81'373

81.1-3

G 13

Yangi O'zbekiston tilshunosligida lingvokulturologiya, pragmalingvistika, neyropsixolingvistika va lingvofolkloristika sohalarining dolzarb muammolari (Filologiya fanlari doktori, professor R.R.Bobokalonov tavalludining 65 yilligiga bag'ishlanadi): maqola va tezislar to'plami, to'plovchi hamda nashrga tayyorlovchilar: O.O.Bobokalonov, N.B.Kuldasheva, N.N.Abdullayeva; Buxoro; "Durdona" nashriyoti, 2024 yil, 856 bet.

KBK 81.1-3

❖ Filologiya fanlari doktori (DSc), professor **R.R. Bobokalonov** umumiy tahriri asosida

Bosh muharrir:

O.O. Bobokalonov, f.f.f.d. (PhD), dotsent

Mas'ul muharrirlar:

M.H.Xamidova, f.f.f.d. (PhD), dotsent

M.M.Jo'rayeva, f.f.f.d. (PhD), dotsent

D.B.Narzullayeva, Fransuz filologiyasi kafedrasida tadqiqotchisi

Texnik muharrirlar:

B.Q.Akramov, Fransuz filologiyasi kafedrasida tadqiqotchisi

R.O.Bobokalonov, Fakultetlararo chet tillar kafedrasida tadqiqotchisi

S.T.Temirov, Fransuz filologiyasi kafedrasida ilmiy-texnik assistenti

Tahririyat manzili:

Buxoro davlat universiteti, M.Iqbol ko'chasi 11-uy

Tashkiliy qo'mita manzili:	Tashkiliy qo'mita mas'uli:
Buxoro davlat universiteti	Fransuz filologiyasi kafedrasida mudiri
Buxoro shahar	Bobokalonov Odilshoh Ostonovich
M.Iqbol ko'chasi 11-uy.	Tel: (+998) 91 242-33-32
Tel: (+998) 65 221-29-14	(+998) 97 304-33-32
Fax: 8(365) 221-27-07	Telegram ID: @OdilshohOstonovich
Elektron pochta manzili:	Elektron pochta manzili:
buxdu_rektor@buxdu.uz	o.o.bobokalonov@buxdu.uz

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2024 yil 20-martdagi 76-son farmoyishining 1-ilovasi "2024 yilda xalqaro miqyosida o'tkaziladigan ilmiy va ilmiy-texnik tadbirlar rejasi"ga ko'ra anjuman o'tkazildi va chop etildi

ISBN 978-9943-6197-4-6

<i>Adizova O.I.</i> Fransuz folklorshunosligida bolalar o'yinlarining o'ziga xos xususiyati.....	481
<i>Adizova O.I. & Jumaboyev Z.R.</i> Maqollar va ularning kelib chiqish tarixi.....	485
<i>Adizova O.I. & Qodirova G.S.</i> Xalq epik janrida afsonalarning o'rni.....	490
<i>Adizova O.I. & Sharipova M.V.</i> Tarixiy va zamonaviy asarlarning yaratilish tarixi va til xususiyatlari.....	494
<i>Akramov B.Q. & Zaripov J.A.</i> Caractéristiques linguistiques des terminologiques commerciaux français	499
<i>Arziqulova X.A. & Kodirova D.M.</i> Muhabbati rad etilgan Fedra.....	505
<i>Bakaeva M.K. & Salimova H.</i> Teodor Drayzerning "Amerika fojiasi" romanida ona obrazini yaratishda qo'llangan uslubiy vositalar.....	510
<i>Bobokalonov O.O., Akhmatova N.A. & Khayrullayeva S.A.</i> Représentation symbolique des phytonymes dans les titres des œuvres françaises en prose.....	514
<i>Haydarova N.</i> Baxtin qarashlarida interdiskursivlik kategoriyasining o'ziga xos xususiyatlari.....	523
<i>Инамова М.Т.</i> Способы презентации фразеологического материала в процессе изучения английского языка студентами первого курса филологических факультетов.....	526
<i>Ikromova L. & Rajabova Z.</i> Fransuz tilida maqol va matallarning asl hamda ko'chma ma'nolarda ifodalanishi.....	534
<i>Jo'rayeva M.M. & Matyakubov O.Q.</i> Fransuz va o'zbek ertaklarida naqlarning strukturasi «mumkinlik-shart» modallik kategoriyasining xususiyati.....	539
<i>Jo'rayeva M.M. & Zokirova M.B.</i> Yozma matbuotda sarlavhalarning roli va ahamiyati.....	547
<i>Juraeva M.M.</i> Représentations culturelles et symboliques des modalités dans les contes de fées français.....	553
<i>Karimova Z.U.</i> Do'stlik konsepti bilan ifodalangan maqollarda moddiy talqini	562
<i>Latifova M.Y.</i> O'zbek tilida erkin o'xshatishlarning ayrim xususiyatlari	566
<i>Majidova L.B.</i> Phytonymes ensorcelés, plantes comme silhouettes littéraires dans les contes magiques.....	571
<i>Matyakubov O.Q.</i> Rôle des contes de fées sur différents sujets dans le développement spirituel des enfants.....	578
<i>Mirzoyeva Y.</i> "Haqiqatmi yoki badiiy to'qima" yoxud qadim xalqlar yuksak madaniyati yo'g'rilgan asar.....	586
<i>Nuritdinova N.N. & Sayfullayeva N.N.</i> O'zbek xalqining chin do'sti, tarjimon va shoir A. Faynbergning nazariy qarashlari	591
<i>Otajanova L.O.</i> Tarixiy koloritni ifodalashda allyuziyaning uslubiy figura sifatida tarjimada saqlanishi.....	596
<i>Ochilov N.S.</i> Oskar Uayld "Dorian Grey surati" asarining o'zbek tarjimoni mahorati.....	600
<i>Ochilov U.S.</i> Exploring the magical elements in "Doctor Sleep" and "The Shining" by S.King.....	605
<i>Панченко Л.Н.</i> Лесная женщина Тянварпэква – персонаж мансийского фольклора.....	610
<i>Rasulova M.M.</i> Narrativa di "Oceano-mare" di Alessandro Baricco	619
<i>Rustamova F. & Najmiddinova N.</i> Ertak xalq og'zaki badiiy ijodining eng qadimiy namunasi.....	624
<i>Рузметова Г.</i> Порядок слов в предложении французской литературной сказки.....	628
<i>To'yboyeva Sh.R. & Jo'raqulova N.X.</i> Badiiy asarlar tarjimasida inversiyaning ifodalanishi	632
<i>Ульрих Т.М.</i> Этнографизм романа Ю.Н. Шествлова «откровения кралатого пастора».....	637
<i>Xayriddinova M.F.</i> Onore de Balzakning "Gorio ota" asarida "ota" obrazining berilishi	644
<i>Шаронов А. & Шаронова Е.</i> Космология и философия эрзянского мифа о сотворении мира.....	650
<i>Шаронова Е., Савонина Н.</i> Эпико-героический образ в эрзянском эпосе «Масторава».....	663
4-SHO'BA. TIL VA TA'LIM	672
<i>Abdirakhimova M.N.</i> Problems of speaking skills among students in English teaching and their solutions.....	673

FRANSUZ TILIDA MAQOL VA MATALLARNING ASL HAMDA KO‘CHMA MA’NOLARDA IFODALANISHI

 Boukhara, Ouzbékistan

Ikromova Lola Boltayevna

*Fransuz tili o‘qituvchisi
Fransuz filologiyasi kafedrası
Xorijiy tillar fakulteti
Buxoro davlat universiteti*

✉ l.b.ikromova@buxdu.uz

 <https://scholar.google.com/citations?hl=fr&user=9h1ersgAAAAJ>

Rajabova Zarina Iskandar qizi

*Filologiya va tillarni o‘qitish (fransuz)
ta’lim yo‘nalishi 4-bosqich talabasi
Fransuz filologiyasi kafedrası
Buxoro davlat universiteti*

✉ rajabovazarina849@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada fransuz tilidagi maqol va matallarning asl va ko‘chma ma’nolarda qo‘llanilishi haqida so‘z boradi. Ularning o‘z ma’nosi va ko‘chma ma’nolarda kelgan misollari bilan tanishtiriladi. Ushbu frazeologik birliklardan tuzilgan maqollar strukturasi, matn ichida kelishi va alohida kelganda qanday ma’no anglatishi haqida ma’lumotlar berilgan.

Kalit so‘zlar: Maqol, matal, xalq og‘zaki ijodi, asl va ko‘chma ma’nolar, frazeologik birliklar, tarjima.

Аннотация: В данной статье рассматривается прямое и переносное употребление французских пословиц и поговорок. Они представлены с собственным значением и примерами переносных значений. Дана информация о структуре пословиц, составленных из этих фразеологизмов, их встречаемости в тексте, а также о том, что они означают, когда появляются отдельно.

Ключевые слова: Пословицы, поговорки, фольклор, оригинальные и переносные значения, фразеологизмы, перевод.

Abstract: This article examines the direct and figurative use of French proverbs and sayings. They are presented with their own meaning and examples of figurative meanings. Information is given about the structure of proverbs made up of these phraseological units, their occurrence in the text, as well as what they mean when they appear separately.

Keywords: Proverbs, sayings, folklore, original and figurative meanings, phraseological units, translation.

Kirish

Ma'lumki, turli davrlarda va turli yillarda insonlar ko'p asrlik xalq og'zaki ijodiga doimiy tarzda murojaat qilib kelmoqda. Chunki, bunda ixchamlik, teran ma'no, va inson qobiliyatini namoyon etuvchi omillar yashirin. Zero, ushbu adabiy meros ommabop bir usulda yaratilganligi sababli xalq ma'naviyatiga o'zgarishlar olib kiradi.

Yosh avlodning kelajakda ilmiy, malakali bo'lishi uchun davlatimizning ta'lim jarayoniga e'tibor berishi asosiy qonunlarida o'z ifodasini topgan. Biz so'z yuritmoqchi bo'lgan ushbu maqolamizda fransuz xalqi maqollaridagi so'zlarning ko'chma ma'noda qo'llanilishi haqida ayrim ma'lumotlarni berib o'tamiz.

Ta'lim muassasalarida chet tillarni o'qitish va o'rgatish jarayonida grammatika, leksikologiya, fonetika sohalarini mukammal egallash bilan bir qatorda ba'zi frazeologik iboralar, maqollar, aforizmlar, matallar haqida ham tushunchalar berib borilishi kerak. Jumladan ba'zi so'zlarni tarjima qilishda o'z ma'nosida qo'llab bo'lmaydi. Ya'ni ko'chma ma'nolarini qidirib topish va turli frazeologizm so'zlarga murojaat qilishga to'g'ri keladi. Bu iboralarni etimologiyasi, mazmuni, asl va ma'zoiy ma'nolarini semantik, milliy-madaniy xususiyatlari talqin qilinmasa u albatta aniq ma'noni berolmaydi.

Tadqiqot metodologiyasi

So'zlarda ikki xil ma'no turi bo'lib, o'z ma'noli va ko'chma ma'nolardan iborat. Demak, bu maqolada fransuz maqol va matallari haqida so'z boradi. ular o'z ma'nosida, yakka holda va matn ichida kelganda ham bir ma'noni anglatadi. Ko'chma ma'noli so'zlar esa yakka holda va matn ichida kelganda ikki xil ma'no beradi.

Ushbu ko'chma ma'noli so'zlarning bir qismini maqollar tashkil etadi. Bilamizki, xalq og'zaki ijodini maqollarsiz tasavvur etib bo'lmaydi. Ular o'z ma'nosida va albatta ko'chma ma'nodalarda qo'llaniladi. Buni fransuz xalq maqollari misollari orqali yanada ochiqroq ifodalaymiz.

Il est comme le camelot, il a pris son pli,

Qon bilan kirgan jon bilan chiqar

Chacun le sien (ca)n'est pas trop

Har kim qilsa o'ziga, surma qo'yar ko'ziga

Bon champ semé, bon blé rapporté

Nima eksang shuni o'rasan.

Toujours va qui danse

Mulla bilganini o‘qir, bo‘zchi bilganini to‘qir

Où le delit abonde, abonde le remède

Har narsaning o‘z chegarasi bor,

Har narsaning o‘z vaqti bor

Ushbu frazeologik birliklardan tuzilgan maqollarning strukturasi turlicha bo‘lishi mumkin. Ammo mustaqil shakllangan, to‘liq, ba‘zan esa qisman ko‘chma ma‘nolarda ishlatiladi. Badiiy asarlarda xalq og‘zaki ijodi va maqollarsiz tasavvur qilish qiyin. Bu borada yana bir asardan parchalar keltiramiz : “ *Maqollar ham asl, ham ko‘chma ma‘nolarda qo‘llana olis imkoniyatiga egadir. Nutqimizda ko‘chma ma‘noda ishlatiladigan maqollar miqdori to‘g‘ri ma‘noda ishlatiladigan maqollar miqdoriga nisbatan ko‘proqdir. Asl ma‘nodagi maqollarda ifodalilik va bo‘yoqdorlik ko‘chma ma‘nodagi maqollarga nisbatan xira, hamda ular ko‘proq mehnat, mehnatsevarlik, maishiylik mavzusi doirasida va pand-nasihath shaklida faol ishlatiladi*”.

Natijalar va uning muhokamasi

Shuningdek, ko‘chma ma‘nodagi so‘zlar va ularni bir nechta turlari mavjud.

1. Metafora
2. Metonomiya
3. Sinekdoxa
4. Vazifadoshlik

Albatta bular ma‘no ko‘chish yo‘llarining ketma-ketligi hisoblanadi. Biz maqollarni o‘ganishda ushbu uslublarga duch kelamiz. Ularni takibida fikrni ifodalashda semantik birliklar sifatida qo‘llaniladi. Bundan tashqari, matallar tarkibida ham asl va ko‘chma ma‘nolardan foydalaniladi. Bunga misol sifatida quyidagi matallarni ko‘rib chiqamiz: “*Reculer pour mieux sauter*”, “Balandroq sakrash uchun tisarilmoq”, bu matal asl ma‘noda kelgan bo‘lsa, “*Courir deux lievres à la fois*”, “Ikki kemanding boshini tutgan g‘arq bo‘ladi” matali esa ko‘chma ma‘noni ifodalaydi. Biz yana fransuz xalq maqollaridan bir qancha misollar keltiramiz.

“*La goutte d’eau qui fait déborder le vase*”, “Tuya elakka qolganda «bo‘» depti”, yoki, “Tuya elakka qolganda oqsar”,

Uzoq vaqt davomida ba‘zi yoqimsiz narsalarni qabul qilgandan so‘ng, g‘azabning chiqishi uchun kichik bir bahona ham yetarlidir.

“*Au royaume des aveugles, les borgnes sont rois*”, “Ko‘rlar yurtida bir ko‘zlilar -qiroi” bu maqolning kelib chiqishi qadimiy gretsdiyaga borib taqaladi. Bu maqolga o‘xshash ba‘zi o‘zbek xalq maqollaridan namunalar mavjud. “Bulbul yo‘q joyda qarqunoq-bulbul”, maqolning ma‘nosi bilimsiz kishilar orasida ozgina bilim

yoki qobiliyati ega kishi o'zini dohiy deb sanaydi.

Asl ma'noni beradigan maqollardan ham ba'zi misollarni ko'rib chiqamiz.

"Petit à petit, l'oiseau fait son nid", so'zma-so'z tarjimasi "Oz-ozdan qush o'z uyasini quradi". O'zbek xalq maqollaridan "Oz-ozdan o'rganib, dono bo'lur, Qatra-qatra yig'ilib, daryo bo'lur", yoki yana bir varianti "Yaxshi ot keyin chopar" maqollariga to'g'ri keladi.

"L'argent ne fait pas le bonheur", to'g'ridan-to'g'ri tarjimasi "Baxtni pulga sotib bo'lmaydi", o'zbek maqollaridan "Muhabbat boylikka boqmas", "Baxt boylikda emas" to'g'ri keladi.

Xulosa

Xulosa shuni aytishimiz kerakki, mazkur maqolamizda ko'chma ma'nodagi maqollarni shakl jihatidan ixcham, jozibador va o'zbek tiliga qiyoslangan holda yondashuvni talab qiladi. Darhaqiqat, ayni shu davrda lingvistika fanida ushbu faoliyat keng rivojlanmoqda. bu tushunchani tahlil qilish natijasida, idrok etish, mantiq, psixologiya kabi nazariy sohalar yanada kengroq tadqiq qilinmoqda.

Adabiyotlar ro'yxati :

1. Ikromova, Lola, and Maftuna Suvonova. "O'ZBEK XALQ MAQOLLARIDA HAYVON NOMLARI BILAN BOG'LIQ RAMZLAR TALQINI." *Philological issues are in the eyes of young researchers* 1.1 (2023).
2. Boltayevna, Ikromova Lola. "USE OF PROVERBS IN LITERATURE." *Gospodarka i Innowacje*. 42 (2023): 722-725.
3. Sylvie Moy. 100 proverbes français.
4. А.Э. Маматов, А.А. Носиров Французча-ўзбекча-русча провербиал фразеологик луғат.
5. Xolova, Shahnoza. "Frazеологик birlik-frazema-frazеологизм: tasnif va tadqiqot tahlili." *ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu. uz)* 27.27 (2023).
6. Nasimova, Fotima. "FRANSUZ TILIDA ZONIMLAR BILAN IFODALANGAN FRAZEОLOGIK BIRLIKLARNING GRAMMATIK O'ZIGA XOSLIGI." *ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu. uz)* 44.44 (2023).
7. Tuyboeva, Shakhnoza. "THE INTERPRETATION OF UNUSUAL CASES IN SENTENCE CONSTRUCTION IN THE FRENCH LANGUAGE." *Innovative Development in Educational Activities* 2.6 (2023): 344-347.

8. Muhammadovna, Jurayeva Maqsuda. "MATBUOT VA IJTIMOIIY NUTQ." (2023).
9. Adizova, Obodon. "Folklore in the context of modern culture." ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu. uz) 35.35 (2023).
10. Ikromova, Lola. "MAQOL VA MATALLARNING MILLIY-MADANIY JIHATLARI." Журнал иностранных языков и лингвистики 2.6 (2021).
11. Ikromova, Lola. "O'zbek xalq maqollarining paydo bo'lishi." ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu. uz) 2.2 (2020).
12. Рустамова, Ф. (2021). O'ZBEK VA FRANSUZ XALQ ERTAKLARIDA OBRAZ VA RAMZLARINING VOQEALANISHI. ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu. uz), 8(8)..
13. Hojiyeva, Gulchehra. "FRANSUZ TILIDAGI SAN'AT TERMINLARI ASOSIDA YASALGAN FRAZEOLOGIK BIRLIKLARNING MILLIY-MADANIY XUSUSIYATLARI." ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu. uz) 44.44 (2023).
14. Akramov, Bekzod. "Features of tourism terminology in french language." ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu. uz) 3.3 (2021).
15. Хаятова, Н. (2022). УГЛУБЛЕНИЕ ИЗУЧЕНИЯ ФРАНЦУЗСКОГО ЯЗЫКА В УРОВНЕ КОММУНИКАТИВНОЙ РЕЧИ. Евразийский журнал академических исследований, 2(5), 626-629.
16. Boltayevna, Ikromova Lola. "EXPRESSION OF SEASONS IN FRENCH PROVERBS AND SAYINGS AND THEIR EQUIVALENTS IN UZBEK." American Journal of Language, Literacy and Learning in STEM Education (2993-2769) 2.1 (2024): 458-461.
17. Boltayevna, Ikromova Lola, N. Z. Nabiyevna, and Muhabbat Ixtiyorovna. "The similarities and differences of proverbs with other genres." International Journal of Psychosocial Rehabilitation 24.06 (2020).